

MARKEDSREGULERINGEN FOR LANDBRUGSPRODUKTER I ENGLAND

Af NIELS BANKE

MED Udgangspunkt i Bedriftøkonomien har amerikanske Økonomer skabt en omfattende Litteratur om noget, som de har kaldt »Marketing«. Det er dels en Beskrivelse af Produkternes Vej fra Producenterne til Forbrugeren, dels teoretiske Overvejelser over denne Proces' Hensigtsmæssighed. Det sidste forudsætter Erkendelsen af, at den frie Prisdannelsesmekanisme i en Verden med Tids- og Rumdimensioner ingenlunde altid automatisk lader Produktionen med de laveste Omkostninger blive afsat i størst Omfang. Man søger med andre Ord at give en Forklaring paa en Del af Træghedsmomenterne i den dynamiske Økonomi og peger derved paa Muligheder for at overvinde denne Træghed. En Række af de Enkeltproblemer, der kommer frem indenfor Marketingdisciplinen er ikke nye for Socialøkonomien. De kendes fra forskellige Omraader af Økonomiens Politik, men den nye Maade, man forfølger Problemerne paa, idet man rejser de økonomiske Spørgsmaal i Tilknytning til den enkelte Vares Vej fra Producent til Forbruger, giver en Sammenhæng, som den teoretiske Økonomis Markedsbetragtninger i høj Grad har Brug for, hvis den skal nærme sig Virkeligheden.

De officielle Reporter, der i England er gaaet forud for Markedsreguleringerne, synes at have Marketingsfremstillingerne til Forbillede. Reporterne Forslag om Marketingreformer, der gaar ud paa Omkostningsbesparelser, er Producent og Forbruger i og for sig i lige Grad interesseret i at faa virkeliggjort, men Omkostningerne for Tilførsel til og Erhvervelse af Markeder foreligger i første Omgang som Udgifter, Producenten maa afholde. Og da det tilmed er saaledes, at der ofte skal et Samarbejde mellem Producenterne for at gennemføre Reformerne, er der en Fare for, at den bedre Marketing, hvis Formaals er at gøre den frie Prisdannelse mere effektiv, faktisk i Stedet kommer til at virke monopolskabende. Hvor det er Staten, der skal fremtvinge Samarbej-

det om Reformernes Løsning, vil det næppe undgaas, at nationale og sociale Momenter indblandes, ja muligvis bliver afgørende ved Gennemførelsen, saa at den samfundsøkonomiske Vinding træder i Baggrunden. Dette har i Virkeligheden været Tilfældet med den Markedsregulering, der skal omtales i det følgende.

Landbruget i England beskæftiger kun 7 pCt. af Befolkningen. Dets Betydning for Erhvervslivet som Helhed er altsaa kun forholdsvis beskednen. Alligevel er Landbrugets Problemer gennem de senere Aar kommet frem i første Række i den offentlige Debat. Grunden hertil er vel for det første, at det er paa dette Omraade, Omslaget i den engelske Handelspolitik viser sig stærkest¹⁾. Endvidere blev Landbrugets organisationsmæssige og tekniske Mangler særlig iøjnefaldende efter Prisfaldet i 1926.

Hvorledes dette Prisfald satte sig igennem i England, viser første Del af Tabellen paa næste Side²⁾.

Naar der bortses fra Statsunderstøttelsen til Sukkerroedyrkerne fra 1925³⁾ begyndte den »aktive« Landbrugspolitik først i 1932, da Prisfaldet fik kriseagtige Virkninger. Arbejderministeren Dr. Addisons Markedsreguleringslov af 1931 var en egentlig »Marketinglov«. Den tilsigtede Reorganisation af Produktions- og Markedsforhold, men ikke Indgreb overfor Priserne paa Forbrugernes Bekostning⁴⁾.

Af betydende Organisationer var der da i Landbruget navnlig »*National Farmers Union*«, der talte c. 100.000 Medlemmer. Det er en almindelig Landmandssammenslutning, der tager sig af baade tekniske og økonomiske Spørgsmaal. Desuden er der mere lokale Foreninger svarende til vore Landboforeninger, dog uden nogen Forsøgs- og Konsulentvirksomhed. En saadan opretholdes

¹⁾ Man kan virkelig tale om et Omslag; jvnf., at *G. D. H. Cole* endnu i »*The next ten years in British social and economic policy*« 1929 S. 251 skriver: »Protection then, in the form of a tariff, can be simply ruled out as politically impracticable, not only for wheat, but for all important foodstuffs. It is no more possible for meat and butter, or eggs, than for cereals. The British electorate simply will not have it, because it sees, quite rightly, that the object of it would be to raise price.«

²⁾ Barclays Bank, January 1936.

³⁾ Paa en Maade har Landbruget dog været begunstiget af Lovgivningen i en Menneskealder. Der er blevet ydet offentlige Garantier for Forpagtningsvilkårene og sikret Erstatninger for Forbedringer til Forpagteren. Der er ydet Tilskud til Oprettelse af Smaabrug. Skattesystemet har taget Hensyn til Landbruget, og Forbudet mod Import af levende Kvæg har virket beskyttende.

⁴⁾ *G. D. H. Cole*: British Trade and Industry, 1932, S. 411.

Vareart	1911-13 = 100						Nov. 1911/13 = 100 Nov. 1935
	1925	1929	1931	1932	1933	1934	
Alm. Index for Landbrugspriser	159	144	120	112	107	114	113
Hvede	160	130	76	78	70	64	78
Byg	148	125	100	96	100	109	101
Havre	138	125	88	99	80	88	87
Slagtekvæg	151	133	122	115	101	99	92
Faar	183	157	133	97	110	127	120
Bacon-Svin	163	160	107	91	102§	112	93
Kød-Svin	164	165	123	98	109	120	103
Hø	101	125	86	69	70	97	84
Kartofler	204	117	188	197	104	119§	160
Mælk	170	169	147	144	150§	163	171
Smør	167	152	111	102	94	87	97
Ost	165	158	116	127	111	103	87
Fjerkræ	163	152	144	128	126	120	118
Æg	170	159	116	109	105	102	109
Humle	114	51	77	105§	175	111	
Grøntsager	167	164	140	153	141	143	137

§) Aar i hvilket Marketingplan blev iværksat.

a) + Statstilskud efter Hvedeloven. b) + Statstilskud efter Hvedeloven og Lov om Slagtekvæg. c) + Statstilskud for Slagtekvæg.

udelukkende af Staten efter en Lov af 1909. Der er 30 videnskabelige Forsøgsanstalter og 20 højere Landbrugsskoler, foruden lige saa mange almindelige Skoler for unge Landbrugere. Den teknisk oplysende Side af Landbrugsorganisationen er for saa vidt i god Orden. Det samme kan ikke siges om den økonomiske. Der er en Række Opdrætterforeninger, men kun ganske faa Andelsmejerier og Slakterier, og der har tilmed været Tilbagegang i disse Organisationer i Tiaaret til 1931. I 1931 var der i Storbritannien 338 Indkøbsselskaber med 85.000 Medlemmer og en Omsætning paa 7 Mill. Pd. samt 279 Afsætningselskaber for Mælk, Mejeriprodukter, Slakteriprodukter og Kreaturer med et Medlemstal paa 39.300 og en Omsætning paa 7 Mill. Pd.¹⁾. Naar Antallet af Landbrugsbedrifter alene i England anslaaes til 400.000, betyder disse Tal, at Producentkooperationen er lidet udbredt i Kooperations Moderland. Foruden Englændernes meget omtalte Mangel

¹⁾ Internationale Genossenschaftliche Rundschau, Nr. 1, Jan. 1933.

paa Organisationsevne skyldes dette sikkert de mange Bymarkeder. Den lette direkte Afsætning i Byen gør jo ogsaa den danske Andelsbondes Organisationer svage omkring København. At den engelske Bonde i højere Grad er Forpagter end Ejer, er sikkert ogsaa en Hæmsko ved Starten af saadanne Selskaber.

Loven af 1931 vilde nu raade Bod paa dette ved at aabne Adgang til at organisere Landbrugerne indenfor hver Produktionskategori om en Reorganisation af Markedet for det paagældende Produkt. Hvad der tænkes paa ved en saadan Reorganisation af Markedet, kan klargøres ved et simplificeret Eksempel: Størsteparten af den engelske Mælk gaar til direkte Forbrug i Byerne, Resten til Ostefabrikation og Smørtilvirkning. Tænker man sig nu en By og en Ostefabrik med 50 Kilometers Afstand, der faar deres Mælk leveret fra fire Gaarde, beliggende med lige store Afstande mellem Fabrikken og Byen, saa vil disse Gaarde, da Prisforskellen mellem Fabrikspris og Konsumpris sikkert er større end Forøgelsen i Fragtudgifterne, alle sælge Mælk begge Steder. Lad dem sende hver Halvdelen til Fabrik og By, og lad Prisen for Befordring af hver af disse Mælkemængder 1 km være p. Saa vil Fragtudgiften til Byen være $10p + 20p + 30p + 40p = 100p$ og ligeledes 100p til Fabrikken. Dannede de fire Gaarde et Salgsselskab, saaledes at de nærmeste Gaarde leverede til Fabrikken og den samlede Indtægt for Salg begge Steder fordeltes efter leveret Mælkemængde, saa vilde Fragtudgifterne ialt falde til 60p. Paa tilsvarende Maade vilde sikkert Anvendelsen af større Bedriftsenheder for andre Funktioner forøge Nettoindtægten af Produkterne. Alt ialt kan man paa Grundlag af Erfaringerne fra den danske Andelsbevægelse, der for Udlandet har staaet som Mønster paa Gennemførelse af effektiv Marketing indenfor Landbruget, sige, at Resultatet af saadanne Markedsforanstaltninger kan være bedre Kvaliteter og stadigere Leveringer for Forbrugerne samt højere Nettopriser for Producenterne.

Men den engelske Landbrugspolitik standsede ikke ved denne Lov, der blot gav Mulighed for Gennemførelse af Organisationer til en mere effektiv Marketing af de forskellige Landbrugsprodukter. 1931 afløstes Arbejderregeringen af Nationalregeringen, og Aaret efter kommer Hvedeloven. Dens Formaal er en højere Hvedepris og en Udvidelse af den engelske Hvedeproduktion. Med Landbrugsminister Elliots Fornyelse af Markedsreguleringen ved to Love af 1933 gives der ikke blot en almindelig Adgang til Organisation af Produktion og Afsætning af Landbrugsproduk-

terne, men ogsaa Adgang til at tage Importbegrænsningen i denne Organisations Tjeneste for at styrke Hjemmeproduktionens Bidrag til Levnedsmiddelforsyningen. Ved Ottawa-Aftalerne blev der dog i et vist Omfang trukket en Grænse for Rækkevidden af denne Begrænsning af Importen.

Hvedeloven af 1932 var det første alvorlige Skridt henimod den nye Landbrugspolitik. Forberedelsen til denne Lov findes i Regeringsreporten: *The wheat situation* fra 1931, hvor det bl. a. godtgøres, at Hvedepriserne i England fra Februar 1924 til Februar 1931 var faldet med 52 pCt., medens Hvedeprisen i Frankrig samtidig var steget 39 pCt. og i Tyskland 60 pCt., begge Steder under Indflydelse af Statsordninger. Formaalet med Hvedeloven var at sikre de hjemlige Producenter en Standardpris og et Marked for Hveden til denne Pris. Dette skulde ske ved at paalægge en Afgift paa Møllerihvede og Hvede, der blev importeret. Standardprisen blev ansat til 10 sh. pr. cwt. For første Periode modtog Hvedearealerne 9 sh. 10 d og i de følgende Perioder 9 sh. 6 d og 9 sh. 3 d, skønt den aktuelle Markedspris var 5 sh. 9 d, 5 sh. 8 d og 5 sh. i de tilsvarende Aar (jvnf. Tabellen foran). Statstilskuddet var for de 3 Perioder 4,5 Mill. Pd., 7,2 Mill. Pd. og 6,8 Mill. Pd. (anslaaet)¹⁾.

Det er saaledes betydelige Beløb, det offentlige har ofret paa denne Gren af Landbrugserhvervet. At det ikke er noget stort Omraade, der her er sat ind overfor, kan ses deraf, at Hvedeproduktionen kun udgør 4,6 pCt. af Landbrugets samlede Udbud, og kun c. 70 pCt. af den britiske Hvede er egnet til Mølleribrug²⁾. Foruden gennem Beskatningen maa det engelske Folk ogsaa som Forbrugere bære Hvedelovens Byrder. Fra Marts 1932 er Brødet steget med $\frac{1}{2}$ d til $7\frac{1}{2}$ d, der har været Gennemsnitsprisen i 1933 og 1934 for 4 lb. Indenfor Produktionen foraarsagede Loven en kraftig Udvikling af Hvedeavlens. I Tiaaret 1923—32 var den gennemsnitlige aarlige Produktion 26,44 Mill. cwt.; i 1933 var den 33,32 Mill. cwt. og i 1934 37,18 Mill. cwt. Det sidste betyder en Stigning paa 41 pCt. fra Gennemsnittet i Tiaaret³⁾. Denne Hvedepolitik bliver under Hensyn til Ottawa saa meget mærkeligere, som Nedgangen i Importen navnlig rammer Canada og Australien, der er Nr. 1 og Nr. 3 af Importlandene.

¹⁾ Tallene her er fra Agricultural Register, Oxford 1935, i det følgende A. R.

²⁾ *Plummer: The British Wheat Act 1932*, Quart Journ. of Econ. Nov. 1932.

³⁾ A. R.

Efter Markedsreguleringslovene er der nu 11 Markedsreguleringsplaner i Virksomhed¹⁾, heraf 5 forskellige Mælkeplaner for Dele af Storbritannien og for Nordirland. Iøvrigt er der Planer for Produktionen af Humle, Bacon og Kartoffler. Efter Lovene skal Forslag til en saadan Markedsreguleringsplan udgaa fra et af Landbrugets Organer eller fra en ministeriel Kommission. Af de virkende Planer har Landbruget selv taget Initiativet til Humle- og Kartoffelplanen. Forslaget til Planen skal gennem Landbrugsministeriet forelægges i Parlamentet. Vedtages den her og stemmer ligeledes $\frac{2}{3}$ af Producenterne efter Antal og Produktmængde for Planen, oprettes der et særligt Raad af Producenter til at sætte Planen i Kraft og være det øverste Administrationsorgan. Ved Planen kan alle Producenter forpligtes til at sælge til Raadet, som kan fastsætte Afsætningspriser, bestemme Aftagerne samt de Mængder, der maa sælges af hver registreret Producent. Gennem Oprettelse af særlige »Consumers' Committees« mener man at have varetaget Forbrugernes Interesse. Der er tre saadanne Komitéer, en for Great Britain, en for England og en for Skotland. Deres Betydning er dog kun raadgivende. Der foreligger Beretninger fra de to sidstnævnte Komitéer, der navnlig indeholder en Kritik af Mælkepriserne. For andre Konflikter vedrørende Planernes Gennemførelse har man en særlig Undersøgelseskomité, der ogsaa afgiver almindelige Reporter. Den endelige Afgørelse af alle Tvivlsspørgsmaal ligger dog hos Landbrugsministeren, der ogsaa gennem Loven er sikret en særlig Indflydelse paa Importen af Landbrugsprodukter.

Det er saaledes forstaaeligt, at Landbrugsminister Elliots Navn er blevet knyttet saa stærkt til disse Reguleringslove. Den store Myndighed, Lovene har givet ham, gør, at hans Opfattelse af Landbrugspolitikens Maal maa staa som den røde Traad, der gaar igennem disse nye Statsforanstaltninger. Ved Gennemførelsen af Loven af 1933 fastslog Elliot, at den nye Landbrugspolitik nødvendigjordes af Udviklingen af Verdenshandelen. Den forøgede Landbrugsproduktion skulde erstatte de Produkter, man tidligere tilbyttede sig ved Afsætningen paa Verdensmarkedet²⁾. Det kan her tilføjes, at den britiske Eksport fra et Gennemsnit i 1924—29 paa 860 Mill. Pd. faldt til 53 pCt. heraf i 1931, hvilket er mere end Faldet i Verdenshandelen i samme Periode. Meget

¹⁾ Ministry of Agriculture: Report of Agricultural Marketing Schemes, 1935.

²⁾ R. Cohen: Agricultural Reorganisation and Price Control, Econ. Journ. Sept. 1934.

betydelig var f. Eks. Nedgangen i Eksporten til det landbrugseksporterende Australien, hvor Eksportværdien faldt til 24 pCt.¹⁾. Ved Gennemførelsen af Markedsreguleringslovene spillede i det hele Handels- og Betalingsbalanceargumenterne en stor Rolle.

Søger man efter en varigere Begrundelse, kan man sige, at Importreguleringen er blevet knyttet til Markedsreguleringen ud fra et Slags Opdragelsessynspunkt. Under de frie Omsætningsforhold før 1929 havde man faaet de Industrier udviklet, der i første Række vandt frem paa Verdensmarkedet, medens Landbruget havde staaet i Stampe. Naar Afsætningsmulighederne nu ikke længere er de samme, søger man gennem Beskyttelse af Landbrugserhvervet at faa dette Erhverv forbedret i teknisk og merkantil Henseende. Der er imidlertid det sørgelige ved denne Argumentation, at der kan vendes op og ned paa den. En væsentlig Grund, hvorfor Danmark skal løse Beskæftigelsesspørgsmaalet ved Beskyttelse af Industrien, finder bl. a. Professor Warming deri, at de store Industrilande fremelsker et bedre Landbrug. Naar man — som Mr. Elliot siger — tvunget af Omstændighederne har opgivet at købe Varene, hvor man kan faa dem billigst, og vil erstatte dem med Hjemmeproduktion, er det i sidste Instans Beskæftigelsesspørgsmaalet og de noget følelsesbetonede Forestillinger om Bondebefolkningen som Nationens stabile Energireserve, der bliver de afgørende. Betragtninger, som Folkeforbundet gennem »*Considerations on the Present Evolution of Agricultural Protectionism*« (1935) har gjort almen-europæiske.

Om Landbrugspolitikken naar sit Maale paa denne Maade, vil ikke kunne konstateres et Par Aar efter Planernes Iværksættelse. Først efter en fuldt gennemført Konjunkturykel kan man forsøge at bedømme Udviklingen af Beskæftigelsen og der faa en Rettesnor. Her skal foreløbig kun nævnes, at Antallet af Landarbejdere fra 1933 til 1934 faldt med c. 30.000 eller 3,4 pCt.

Forinden disse Betragtninger over Politikens Maal videreføres, skal der gøres nogle Bemærkninger om Planernes Virkemaade paa de enkelte Omraader.

Humlerereguleringen blev allerede gennemført i Henhold til Loven af 1931. I Forhold til Landets samlede Udbud af Landbrugsprodukter betyder Humlehøsten kun $\frac{1}{2}$ pCt. Man begyndte altsaa meget forsigtigt. Planen var iøvrigt indrettet saaledes, at Humlemarkedsraadet solgte Humlen til Bryggerierne til bedst

¹⁾ The Economist, Supplement Nov. 1934.

mulig Pris. Bryggerierne havde forpligtet sig til at aftage $\frac{2}{3}$ af Humlen. Resten maatte afhændes til en meget lav Pris til Gødning. For at skaffe alle Producenter samme Pris, maatte Underskuddet paa Gødningssalget dækkes ved en Afgift paa Salget til Bryggerierne. I 1933 lykkedes det Raadet at sælge til godt 15 Pd. pr. cwt., hvilket betød en Stigning paa 75 pCt. fra foregaaende Aar. Da Humlen kun udgør en ringe Del af Produktionsomkostningerne, kunde Bryggerierne betale denne Pris uden at forhøje Prisen paa Øl. Resultatet af dette Aars Regulering viser den kollektive Afsætnings Fordel. Prisen i 1932 var c. 8 Pd. Afsætter man $\frac{2}{3}$ af Produktionen under eet og opnaar 15 Pd. og kaster Resten paa Møddingen, faar man alligevel 10 Pd. i Gennemsnit for Produktionen. Det er det samme Princip, Arbejdslønnen fastsættes efter, men her skal der jo holdes Liv i den kasserede Trediedel. Set fra et Fordelingssynspunkt har Humleplanen hidtil virket tilfredsstillende. Øllet er det samme, men Bryggerierne er blevet nødt til at dække Humledyrkernes Omkostninger. Men for den Trediedel af Humlen, der gaar til Gødning, kunde man spørge, om ikke Arealet burde udnyttes bedre. Og hvis dette i Betragtning af, at England har udstrakte »*Permanent Pastures*« ikke kan siges at være Tilfældet, er der Spørgsmaalet om Arbejdskraftens Udnyttelse. Er der ogsaa nok af den paa Landet, er der egentlig kun at indvende mod Systemet, at Humlearealet vil stige. Det steg faktisk efter det første Aar med c. 7 pCt. Raadet blev derfor tvungen til en Form for Rationering, der sikkert medfører, at Humledyrkningen bliver et Privilegium, der kan købes og sælges.

Den engelske Kartoffelhøst betød i 1930—31 7 pCt. af Landbrugets samlede Udbud. Den samlede Mængde Kartoffler var i 1934 4,6 Mill. Tons »sene«, hvoraf kun 3 pCt. importeredes og 0,4 Mill. Tons »tidlige«, hvoraf 67 pCt. var avlet i England. For Kartoffler indførtes Markedsreguleringen i December 1933, efter at Størstedelen af dette Aars Høst var solgt. Planen finansieres gennem en Afgift paa 5 sh. pr. acre Kartoffler + en Afgift paa 5 Pd. pr. acre udover Producentens tilmaalte Areal. Raadet forbyder, at Kartoffler under et vist Maal anvendes til Menneskeføde, og fastsætter hvert Aar den samlede Mængde til det Brug, hvoraf hver Producent faar tildelt sin Andel. Endvidere opkøber Raadet Overskudskartoflerne. Da Importen begrænses ved Told og Kvota, har Virkningen foreløbig været en meget kraftig Prisstigning. Og at der allerede nu ved Aarsskiftet tales om Kartoffelmangel,

kunde tyde paa, at Raadets Beregninger ikke har holdt Stik. Kvalitetssorteringen giver jo i nogen Grad Forbrugeren Valuta for Prisstigningen. Derimod vil baade Registrering af Producenterne og Autorisering af Forhandlerne medføre Særrettigheder, som næppe undgaar at blive kapitaliserede.

I Det forenede Kongerige er der fem Markedsreguleringsplaner for Mælk, foruden at to er under Forberedelse. Ved samtlige Planer forsøger man at fordele den Merindtægt, der vindes ved Salg af Drikkemælk over hele Mælkeproduktionen. Størsteparten af Mælken gaar til direkte Forbrug. I 1933 var det 80 pCt. I Almindelighed ledes den øverste Administration ogsaa her af et Raad udgaaet fra de registrerede Producenter. Efter de fleste Planer fastsætter Raadet Mælkeprisen for de forskellige Anvendelser. Iøvrigt gaar man noget forskelligt frem indenfor de forskellige Planer. For England og Wales er Landet delt i 11 Distrikter. Alt Engrossalg foregaar gennem Raadet til fastsatte Priser. Indtægten samles for hvert Distrikt i en Pool. Producenter, der sælger Detail, bidrager til Poolen med en Afgift svarende til Forskellen mellem Poolpris og Detailpris for deres Region + 1 d pr. gallon for al Drikkemælk. Det sidste Tillæg gaar til en Udligningsfond mellem Distrikterne. Efter at Omkostningerne er fradraget, uddeles Poolen til Leverandørerne efter leveret Mælmængde.

Hovedresultatet er, at hvad enten der er leveret en lille eller stor Mængde til Fabrikation, bliver Producentprisen den samme. Som det fremgaar af Tabellen foran, er Prisen steget noget i den Tid, Planen har været i Virksomhed. Konsumentkomitéen har som nævnt protesteret. Samtidig er Forbruget af Mælk steget, delvis som Følge af Skolemælksbevægelsen, der har ført til en Lov om Mælk til Skolebørn til særlig lav Pris. Desuden støtter Staten Planen gennem en foranstaltet frivillig Begrænsning af Indførselen af kondenseret Mælk og Fløde. Betragter man Raadet som et Noteringsudvalg og Distrikterne som Andelssalgsforeninger, saa er der sikkert her skabt Institutioner, der selv uden Monopoliseringen vilde have været et Gode for Mælkeproducenterne.

Endelig skal der knyttes nogle Bemærkninger til Baconplanen. I Storbritannien var det samlede Udbud af Svinekød i 1933—34 17,8 Mill. cwt., hvoraf 38 pCt. var produceret i Landet. I England repræsenterede Bacon kun 30 pCt. af Svinekødsproduktionen og i 1927/28—1931/32 blev 85 pCt. af Storbritanniens Bacon indført. 63 pCt. af Importen i 1932 kom fra Danmark.

Slagtninger og Priser synes iøvrigt i England, i Lighed med, hvad man har konstateret i andre Lande, at være underkastet en fire-aarig Svingningsperiode¹⁾. Man havde regnet med, at de Begrænsninger i Importen, som Ottawa-Aftalerne medførte, havde givet tilstrækkelig Prisstigning til at forøge Baconproduktionen i England, men Prisstigningen indtraf ikke, som man havde ventet. Man var ikke klar over, at Kvalitetsforskellen mellem dansk og engelsk Bacon skulde faa afgørende Betydning for Prisudviklingen. Fra 1932 til 1934 steg det danske Flæsk med c. 50 pCt., men det engelske kun med ca. 12 pCt. Planen var dog allerede forberedt ved en ministeriel Report 1932 og sattes i Kraft i September 1933. Det var Meningen at stabilisere Udbudet af Bacon og Skin-ker ved Gennemsnittet for 1925—30 10.670.000 cwt. eller 22 pCt. mindre end i 1932. Planen forestaas dels af et Raad af Svinepro-ducerer, dels et Raad af Baconfabrikanter. Priserne fastsættes i Fællesskab af de to Raad. Svineproducenterne har afgørende Indflydelse paa Kontraktsbetingelserne. Herefter blev Svinene opdelt i Vægtklasser, og for den første Periode November 1933--Marts 1934 enedes man om at sætte Priserne i Forhold til Foderstofomkostningerne. Der blev sluttet Kontrakt for 620.000 Svin, hvilket betød en Stigning i Forhold til 1932 paa 70 pCt. Selv om der i denne Periode blev leveret 16 pCt. færre Svin, end der var tegnet, medførte denne Forøgelse af Hjemmeproduktionen, at Baconpriserne gav efter i Slutningen af Aaret, og Baconfabrikanterne satte betydelige Summer til, som Staten maatte yde Erstatning for. I næste Periode gik man over til delvis at betale Svinene efter Markedsprisen paa Bacon. Ogsaa i denne Periode steg Pro-duktionen, men der blev stadig leveret mindre, end der var tegnet. Selv om de Kontrakter, der gjaldt for 1935, betød en yderligere Stigning af Produktionen paa 12 pCt., er Antallet af tegnede Svin stadig c. $\frac{1}{2}$ Mill. mindre, end Baconfabrikanterne kunde ønske for en rimelig Udnyttelse af deres Anlæg.

For Svinene er Marketingproblemet ligesom ved de andre Planer Afpassing af Produktionen til to forskellige Markeder: Baconmarkedet og Køddmarkedet. Som Forholdene var før Planen, at Svineudbudet snart gik paa Køddmarkedet, snart til Baconfabrikkerne, betød det naturligvis, at den engelske Svineavl i det lange Løb for en Del maatte bære Tabet ved den svingende Udnyttelse af Baconfabrikkernes Anlæg. Man kan i denne Forbin-delse minde om, at Størstedelen af de danske Slagterier ejes af

¹⁾ *Coose and Fowler: Bacon Production and the Pig-cycle. Economica 1935.*

Producenterne, der har paataget sig Leveringspligt. Fastlæggelse af Baconmarkedet under fri Konkurrence kunde i første Omgang betyde en mindre Fortjeneste for den enkelte Producent. Det noget videre Syn, der skulde bære den frivillige Tilslutning til en saadan Organisation oppe, kan ikke skabes pludselig. Derfor var det nødvendigt, at Staten greb til en Opdragelsesforanstaltning, og her har Kvotasystemet ikke vist sig helt egnet, og de britiske Landmænd ikke i Stand til at holde deres Kontrakter. De danske Landmænd har under Baconudvalgets Ledelse løst en ganske tilsvarende Opgave under Kvotaperioden og gjort »det saa godt, at Fejlkalkulationen kun blev 1,8 pCt. (1934) paa noget saa vanskeligt som et Aars Svineproduktion fordelt paa 207.000 Landmænd«¹⁾. Men her er der ganske vist ogsaa i de enkelte Led mere end en Menneskealders Organisation at bygge paa. Selv om Organisationerne kan skabes ved Støtteforanstaltninger, mangler der altsaa noget, og de Foranstaltninger, der har skabt dem, bliver et Led i selve Systemet. De kan ændres, men næppe igen afskaffes.

Det anførte vil være tilstrækkeligt til at klargøre Markedsreguleringens Systemer og foreløbige Virkemaade. Skal man tro Regeringstilhængerne og »*National Farmers Union*« er denne Landbrugspolitik endnu kun i sin Vorden. En forberedende Report for en Æg- og Fjerkræplan er afgivet, og medens der ventes paa en Plan fra Slagtekvægproduktionen, er der fra 1934 kommet en Lov om Tilskud til denne Gren af Landbruget.

At Mr. Elliot bedømmer Reguleringens Virkninger uhyre gunstigt, kan ikke undre. I Begyndelsen af 1935 udtalte han bl. a. i Underhuset: »It can be claimed that this policy of maximum supplies to the home consumer at the most reasonable prices has on the whole been well maintained . . . . The Wheat Act has proved that it is possible to safeguard the home producer from the full impact of world economic conditions while maintaining food prices at a level which gives the consumer practically the full benefit of the enormous supplies pressing upon the world markets to-day . . . . The consumption of liquid milk sold on wholesale contracts in January was 2,5 Mill. Gall. higher than in the corresponding month of last year — an increase of over 6 per cent«²⁾. Mr. Baldwin er mere ærlig overfor Politikens Vanskeligheder; i en politisk Tale Juli 1935 sagde han bl. a.: »From the beginning the policy of the government has been twofold — a most

¹⁾ Sekretær *Trautmann* i *Andelsbladet* 30. December 1935.

²⁾ *Politics in Review*, Nr. 1 1935.

difficult one to attain success, because the two ends of that policy seemed to be selfcontradictory — to supply the maximum amount of foodstuffs at the lowest prices for consumers in this country consistent with a reasonable remuneration to our own food producers at home¹⁾).

Med Selvmodsigelsen hentyder Baldwin sikkert til Cityøkonomernes Synspunkter, der endnu er de gamle liberale. I det daglige interesserer City sig overhovedet ikke for Landbruget, men skal der endelig tages Stilling til den nye Landbrugspolitik, gør man det omtrent paa følgende Maade²⁾).

Bag den nuværende Politik finder man tre Slags Argumenter: Forøgelse af Landmandens Indtægter, Fastholdelse af en større Befolkning paa Landet og Selvforsyning med Fødemidler i Tilfælde af Krig. Tiltalende Formaal mener City, saafremt ikke den gunstige Udvikling af Landbrugsproduktionen skulde betales af de 93 pCt. Ikke-Landbrugere. Det er socialt urimeligt, at en Forøgelse af Produktpriserne skal forringe Levestandarden for den fattigste Del af Befolkningen. Men med Englands Placering i Verdensomsætningen kommer hertil store økonomiske Ulemper. Mere end Halvdelen af Englands Indtægter af Investeringer i oversøiske Lande — i normale Tider c. 250 Mill. Pd. — kommer fra Lande, hvis Økonomi vil blive haardt ramt ved de Restriktioner, der er fulgt med Landbrugspolitikken. Samtidig kan man ikke komme uden om, at Englands Køb af Fødemidler er den endelige Kilde til Efterspørgsel efter og Betaling af de Industriprodukter, som eksporteres. Begrænser man sig til de vigtigste Produkter Hvede, Kød, Bacon og Mælk, var den engelske Import af disse Varer i 1929 255 Mill. Pd. Ca. 1 Mill. Personer var beskæftiget i Industrien for at fremstille de Industriprodukter, der var Betalingen herfor. Det er muligt, man ved Nedsækering af denne Import skaffer nogle Arbejde paa Landet, men det er givet, at Eksporten af Industriprodukter samtidig vil aftage, og dermed forøger man de arbejdsløse Masser i Byerne.

Men overfor denne stærke Imødegaelse fra liberal Side, hvis Forbrugerargumenter ogsaa Arbejderpartiet fremfører, maa man ikke glemme, at der ved Gennemførelse af de nuværende Markedsreguleringsplaner er paabegyndt et Stykke Organisationsarbejde, der vil gøre Fordelingen og Omsætningen af Produkterne mere effektiv. De forskellige Raad forsøger at fremkalde bedre og mere ensartede Produkter, ligesom en Centralisering af Pro-

¹⁾ The Observer, 21. Juli 35.

²⁾ Jvnf. The Economist, 28. Juli, 4. og 11. August 1934.

dukternes Salg betyder mere ensartede Priser. Det Kendskab til Behov og Produktion, som indsamles gennem de centrale Raad, muliggør ogsaa Clearing paa lokale Pladser, hvilket sparer Fragt-udgifter.

Den gamle liberalistiske Paastand om, at hvis der paa denne Maade virkelig var Tale om Forbedringer, vilde de komme frem uden det offentliges Indgreb, bygger paa en Forudsætning om lige store Bedriftsenheder, der er ens placeret og har samme Kendskab til Markedet. Men saaledes ligger Forholdene ikke i Virkeligheden. Naar da Fordelen for de forskellige Bedrifter er varierende og for nogle maaske foreløbig ret tvivlsom, og Udgifterne ved Organisationerne givet, er det slet ikke afgjort, at man finder ind i det Samarbejde, der er nødvendigt for at skabe Forbedringerne. Man kan maaske nære en Forkærlighed for, at dette Samarbejde bygges op paa helt frivillig Grund. Det har ogsaa sine organisationsmæssige Fordele. Men man maa indrømme, at en Lovgivning, som Dr. Addisons, der giver Rammerne for Markedsreguleringen ved Organisation af Producenterne uden Stats-tilskud og Importbegrænsning, vil kunne fremkalde et Plus i Nationalindtægten.

Men denne Indrømmelse til Markedsreguleringen gør paa ingen Maade de 23,5 Mill. Pd. berettiget, som det offentlige yder i Tilskud til Landbrugsproducenterne¹⁾. Her ofrer man utvivlsomt Nationalindtægten for uklare sociale Formaal. Uklare for saa vidt som det er et Spørgsmaal, om Landbrugsbefolkningen »som Landets sunde Energireserve« ikke netop er betinget af Erhvervets Frihed og haarde Kaar. Beskæftigelsesmæssigt vilde man muligvis opnaa mere ved at ofre et tilsvarende Beløb paa Industrien. Men hertil kommer, at den egentlige Konsekvens af en saadan økonomisk Regulering af Erhvervslivet ovenfra, hvor en Indsats paa et Omraade straks virker paa et andet²⁾, er en samlet Planøkonomi for Nationen, hvis Gennemførlighed for England bl. a. vil strande paa den demokratiske Styreform. Det bliver sikkert ogsaa Vælgerbefolkningen, der udfra Forbrugersynspunkter sætter Grænser for en videre Udvikling af Landbrugsbeskyttelsen.

¹⁾ S. A. Venn: State control in agriculture, Econ. Journ. Dec. 1935.

²⁾ Bl. a. medfører Toldbeskyttelsen, at den mest benyttede Foderblandning til Svin koster 15—17 Øre pr. kg eller 5—6 Øre mere, end der betales i Danmark. (Konsulent S. Sørensen i Landbrugsraadets Medd. 23. Jan. 1936).